

Lapse hääl projekt

Lapse õigused
2. päev, 2. sessioon

Mida peame lapse õigustest teadma?

- Lapse õiguste ajalugu
- Lapse õiguste asetus rahvusvahelistes inimõigustes
- Mis on lapse õigused?
- Mis on lapse õigustes erilist?
- Kuidas erinevad lapse õigused täiskasvanute õigustest?
- Väljakutsed

Lapse õiguste areng

- **1923** - Rahvaste Liit võttis vastu põhikirja lastele (Eglantyne Jebb: Save the Children asutaja)
- **1948** - Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon kehtib nii lastele kui ka täiskasvanutele. Kaks konkreetset viidet laste sotsiaalsele kaitsele ning laste haridusele.
- **1959** - ÜRO Lapse õiguste deklaratsioon
- **1979** - Rahvusvaheline Laste aasta – Poola konverentsil valmivad ettepanekud Lapse õiguste konventsiooniks. 10 aastat läbirääkimisi, mille tulemusel võttis 1989 ÜRO Peaassamblee vastu LÕK'I, mis hakkas kehtima 1990.
- **2000** - Lisaprotokollid: Relvakonflikt, seksuaalne ärakasutamine
- **2006** – Puuetega inimeste õiguste konventsioon
- **2012** – Lisaprotokoll: Kaebuste menetlemise protseduur

ÜRO põhikiri

Inimõiguste ülddeklaratsioon

Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt (ICCPR)

+ 2 lisaprotokoll

- individuaalsed kaebused
- surmanuhtlus
- ratifitseeritud 162 riigis
- (Oktoober 2008)

Majanduslike-, sotsiaal- ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt (ICESCR)

- ratifitseeritud 159 riigis
- (Oktoober 2008)

Rahvusvaheline konventsioon rassilise diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta

- Ratifitseeritud 173. riigis

Konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta

- Ratifitseeritud 185. riigis

Piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastane konventsioon

- Ratifitseeritud 145. riigis

Lapse õiguste konventsioon

- Ratifitseeritud 193. riigis

OP CAAC
123 Parties

OP SCPP
129 Parties

Puuetega inimeste konventsioon

- 137 allakirjutatud
- 41 ratifitseerimist

... visioon lastele

**Poliitiline
kokkulepe**

+

**Sotsiaalne
kokkulepe**

Visioon lastele

Poliitiline kokkulepe on meie kollektiivne kokkulepe sellest, kuidas see olema peaks..

kõigi jaoks

Sotsiaalne kokkulepe

... oodatakse kõigilt, on see, kuidas me kõik peaksime panustama kõikidele

Mis kindlustab
“õiguste” visiooni
jätkusuutlikust...?

Nõudlus
&
vastutus

Nõudlus ..

... Kui miski on väljakujunenud ning tuntud kui “õigus”, teame, et võime seda õigustatult teistelt nõuda.. See on sotsiaalne ja poliitiline kokkulepe

... Kui nõuded ei ole täidetud, oleme õigustatud küsima/nõudma nende täitmist/millegi muutumist

Vastutus..

... Kui miski on loodud “õigusena”, inimestele/institutsioonidele on seatud kohustused ja vastutus

... kui neid kohustusi ei täideta, on aktsepteeritud, et nad “võetakse vastutusele”

Visioon

Lapsed
õiguste
subjektidena

Poliitiline kokkulepe

on meie kollektiivne kokkulepe sellest, kuidas olema peaks.

Sotsiaalne norm... on

see, mida oodatakse, kuidas me kõik panustada saame

Riigil, olles ratifitseerinud inimõiguste instrumendi, on kohustus seda ka rakendada ... kehtestades “sotsiaalset / poliitilist kokkulepet” .

See vajab “juhtimissüsteemi”, et seda rakendada ja hoidmaks „visiooni“ toimimist

Teistel osalejatel on oma roll selles visioonis ... osadel on vajadus luua ja hoida „sisseost“, aitamaks teistel saada aktiivseteks panustajateks ... teiste jaoks on vajadus regulatsioonide ja kontrolli, sest nende tegevused vajavad juhendamist või valvet

Visioon

Poliitiline kokkulepe

on meie kollektiivne kokkulepe sellest, kuidas olema peaks

Sotsiaalne norm... on see, mida me ootame, kuidas me kõik panustada saame

Riigil, olles ratifitseerinud inimõiguste instrumendi, on kohustus seda ka rakendada ... kehtestades "sotsiaalset / poliitilist kokkulepet" .
See vajab "juhtimissüsteemi", et seda rakendada ja hoidmaks „visiooni“ toimimist

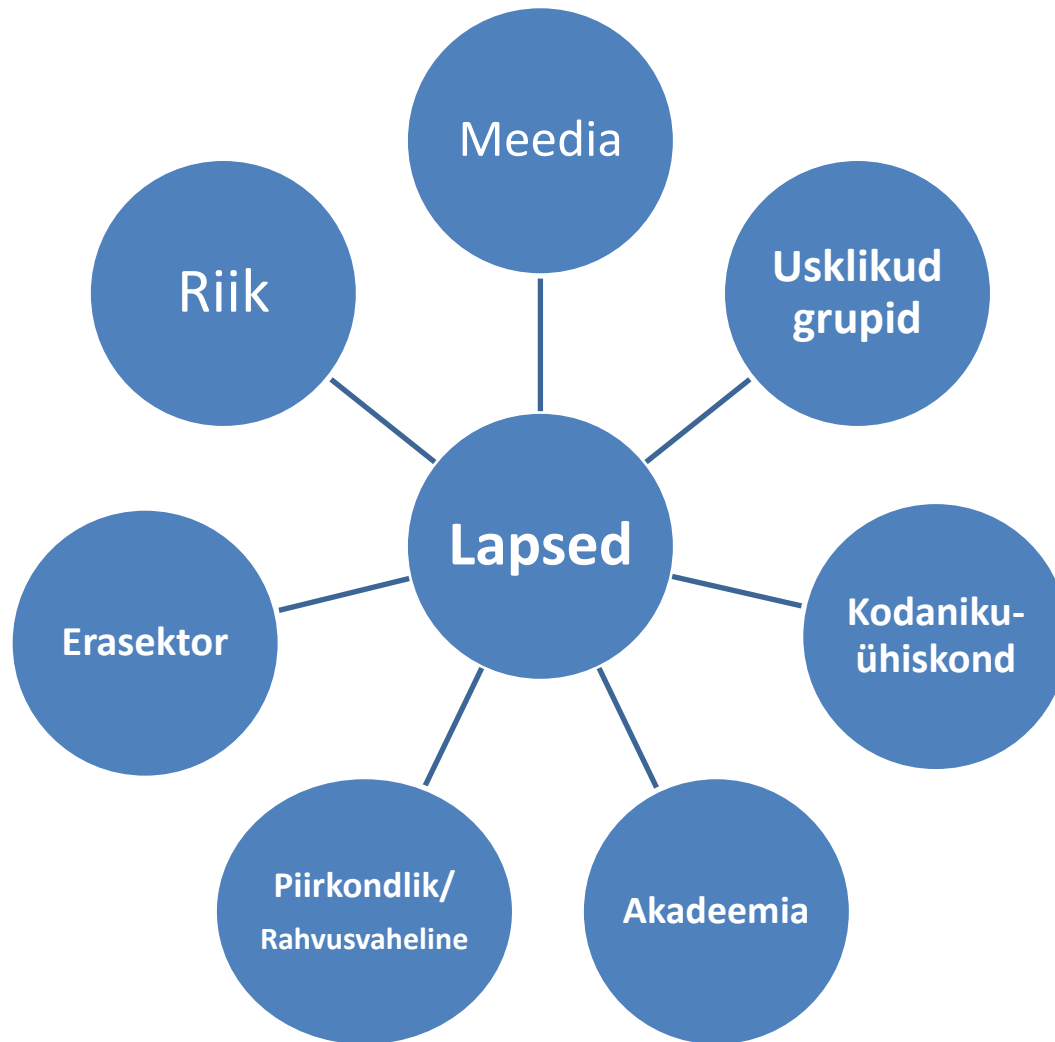
Teiste
...
sa
... te
nende

Peamised osalejad:

**Meedia, usklikud
institutsioonid, erasektor,
akadeemia,
kodanikuühiskond(hõlmates
poliitikuid),**

teistel
est

Peamised osapooled lapse õigustes

Visioon

**Lapsed
õiguste
subjektidena**

Poliitiline kokkulepe

on meie kollektiivne kokkulepe sellest, kuidas olema peaks.

Sotsiaalne norm... on see, mida oodatakse, kuidas me kõik paneme

Riigil
koh
poli
See vaj
hoidmaks „vis

**Rakendamise
meetmed**

Teistel osalejatel on oma roll selles visioonis ... osadel on vajadus luua ja hoida „sisseost“, aitamaks teistel saada aktiivseteks panustajateks ... teiste jaoks on vajadus regulatsioone ja kontrolli, sest nende tegevused vajavad juhendamist või valvet

Väljakutsed:

- On inimesi “**isiklike huvidega**”, kelle jaoks see visioon ei tööta. Inimesed, kes tahaksid prioriteete mujal näha ning kes ei näe laste ärakasutamises midagi halba
- Kõik ei pääse oma õigusteni ning nad ei saa seda ka „nõuda“ kuna neid ei nähta kui õiguste kandjaid.
- Sellel visioonil on ka hind...ühiskonnalt palutakse tagada, et kõik lapsed kasutaksid oma õigusi...kodaniku vastutus = maksmine avalike huvide eest ... Riigi vastutus on tagada õiglane ja erapooletu maksusüsteem, rahvuslikku rikkuse ja loodusvarade jagamine.
- Mõnikord vähendab korrupsioon olemasolevaid ressursse
- Visiooni saavutamiseks on ka hind ... **majandamiskulud** (GMI), **muutmise hind**... Uuendamine, eestkoste, juhtida kasutusele võtmist ja teadlikkuse tõstmist

Mis on LÕK'is?

- Preambula sisaldab konventsiooni konteksti
- **Esimene osa** (artiklid 1 - 41) sätestatakse kõikide laste õigused .. 4 peamist printsiipi ja raamistikku riigi kohustustest tagamaks lastele optimaalsed võimalused ellu jäämiseks ja oma kogu potentsiaali arendamiseks
- **Teine osa** (artiklid 4 ja 42 - 45) annab ülevaate, kuidas valitsused saaksid LÕK'i laste jaoks rakendada ning loob mehhanismid valitsuse töö monitoorimiseks.
- **Kolmas osa** (artiklid 46 - 54) katab jõustumise korraldused, reserveerimise, allakirjutamise, ühinemise, ratifitseerimise jmt

Kaartide sorteerimise harjutus

Sorteerige 45 artiklit kaheksaks kategooriaks

Samuti vaadake:

- Kui palju artikleid väljendavad riigi kohustusi
- Kuidas on vanemaid/perekonda artiklites väljendatud

LÕK'i artiklite klauslid

1. Rakendamise üldmeetmed- 4,42,44

- Õiguste rakendamiseks vajalike süsteemide ja institutsioonide arendamine

2. Lapse definitsioon- 1

- Alla 18 aastased/ puudub minimaalne vanus

3. Üldised põhimõtted– 2,3,6,12

- Õigus mittediskrimineerimisele/ lapse parimad huvid/ õigus elule ja arengule/ õigus iseseisvaks seisukohavõtuks

4. Kodanikuõigused ja vabadused – 7,8,13-17

- sünni registreerimine/nimi ja kodakondsus/ piinamise keeld/ sõnavabadus

LÕK'i artiklite klauslid

5. Perekonna keskkond & asendushooldus- 5, 9 to 11, 18, 19 to 21, 25 and 27

- Vanemlik Järevalve ja Vastutus/ Saatjata alaealised ja lapsendamine/ Psühholoogiline toetamine ja reintegreerimine

6. Tervis & heaolu - 6, 18, 23, 24, 26 and 27

- tervis/ miinimum standardid/ puuetega lapsed/ vajalikud teenused, abivahendid

7. Haridus, vaba aeg & kultuuritegevus– 28,29,31

- Lapsesõbralik haridus/ vaba aja sisustus jt

8. Erilised kaitsemeetmed- 22, 32 to 40

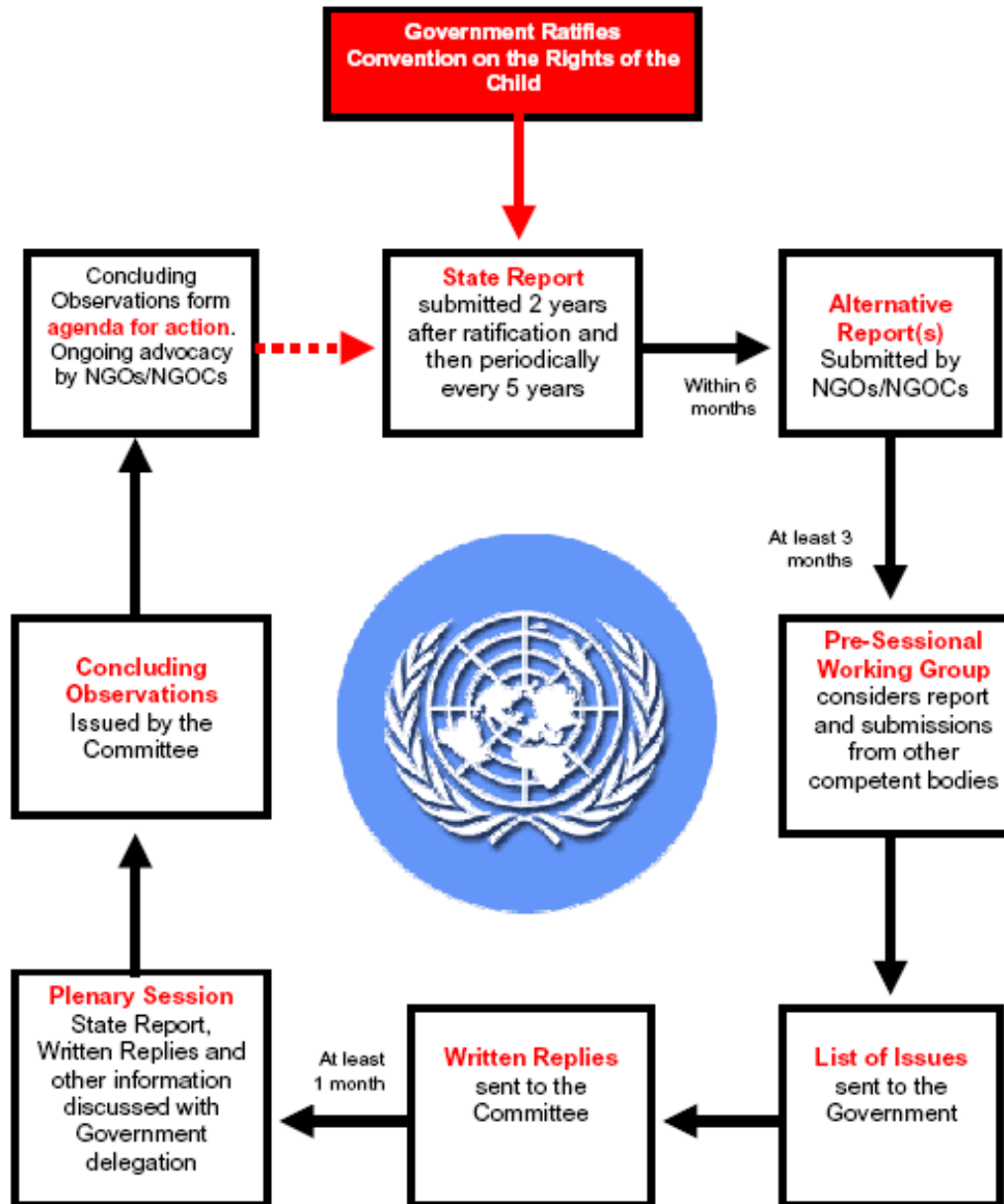
- pagulane/ lapsed eriolukorras/ õigusemõistmine/ kaitse ärakasutamise eest/ taastus ja reintegreerimine

- 1. Rakendamise üldmeetmed**
- 2. Lapse definitsioon**
- 3. Üldised põhimõtted**
- 4. Kodanikuõigused ja vabadused**
- 5. Perekonna keskkond & asendushooldus**
- 6. Tervis & heaolu**
- 7. Haridus, vaba aeg & kultuuritegevus**
- 8. Erilised kaitsemeetmed**

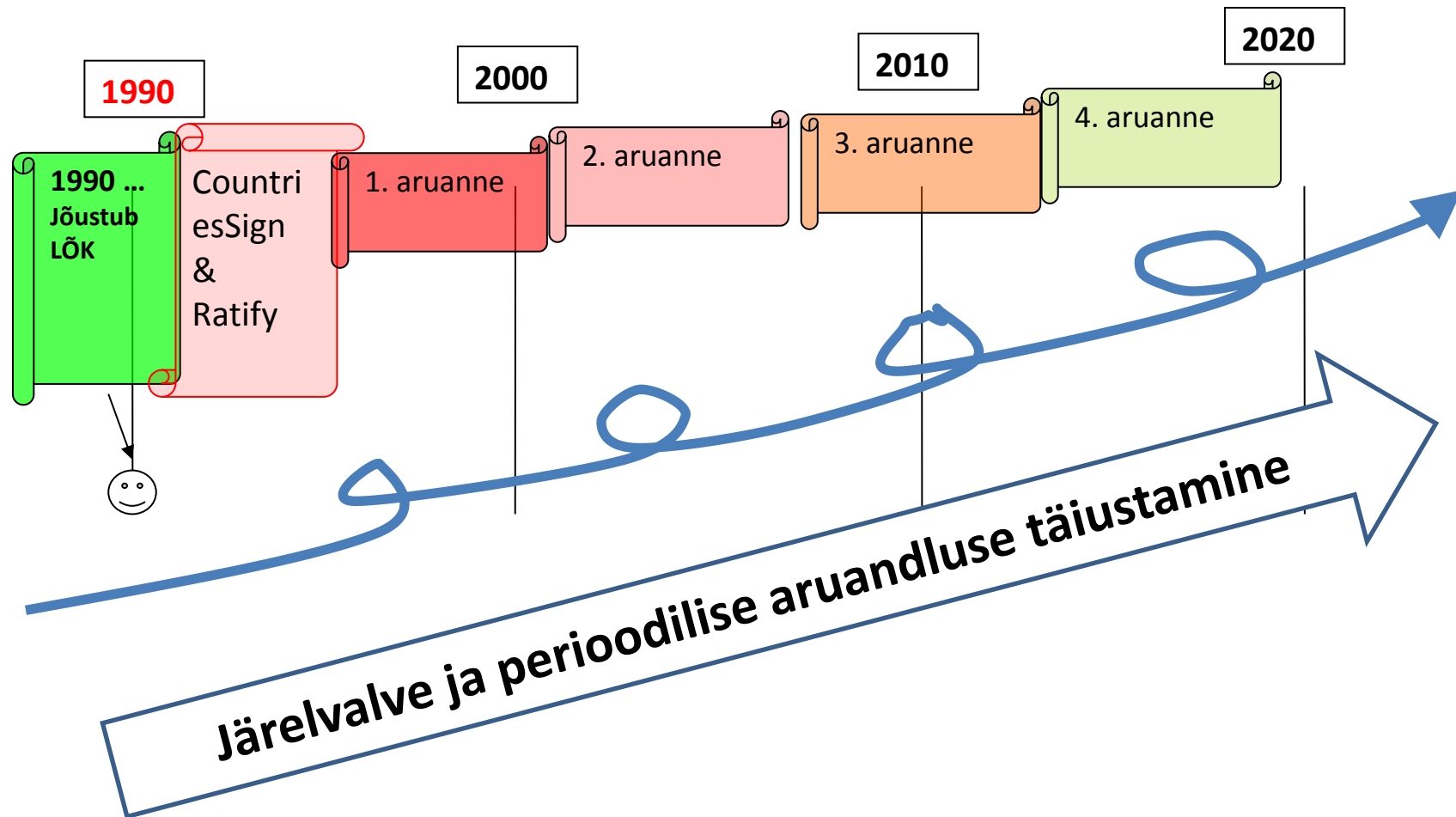
Arutelu ...

- Miks need kaheksa klauslit?
 - Terviklik
 - Juhitav
 - Loob raamistiku progressi aruteludeks
 - Hõlmab muutuste protsessi ja olulisi faktoreid lapse keskkonnast

The Cycle of Reporting to the Committee on the Rights of the Child

LÕKi rakendamise protsess

**Kus asub Eesti monitooringu
tsüklis?**

Arutelu ...

- Kuidas tagab projekt erinevate osalejate koolituse?
- **Pikas perspektiivis ...** Kuidas saavad need inimesed, kes vajavad teadmisi/informatsiooni lapse õigustest, seda tulevikus?

Eesti progress

Saavutused: Tulemused

- Erinevused laste elus

Saavutused: Struktuur ja protsess

Näiteks ..

- Peamised õiguslikud ja poliitilised muudatused
- Süsteemide ja institutsioonide loomine (näiteks Ombudsman)
- Riiklik tegevuskava
- Suutlikkuse suurendamine
- Monitooringusüsteem

Väljakutsed

- Salvestatud kokkuvõtvad vaatlused
- Uued tekkivad väljakutsed
 - Näiteks Internetipõhine
 - Näiteks piiride ületamine
 - Näiteks diskrimineerimine

Lisad

Üldiste arutelude aastaarvud

Kõigi laste õigused rahvusvahelise migratsiooni kontekstis	2012
Vangistatud vanemate lapsed	2011
Lapse õigus haridusele hädaolukordades	2008
Vahendid Lapse õigustele – riigi kohustus	2007
Lapse õigus olla ära kuulatud	2006
Vanemliku hoolitsuseta lapsed	2005
Lapse õiguste rakendamine varajases lapsepõlves	2004
Põlisrahvaste laste õigused	2003
Erasektor teenuse osutajana	2002
Vägivald laste suhtes perekonnas ja koolis	2001
Riigi vägivald laste suhtes	2000
Üldised rakendamise meetodid	1999
HIV/AIDS	1998
Puuetega lapsed	1997
Laps ja meedia	1996
Õigusemõistmine alaealiste üle	1995
Tütarlaps	1995
Perekonna roll	1994
Majanduslik eksploatimine	1993
Lapsed, rahu ja konfliktid	1992

Üldiste arutelude aastaarvud

13	Lapse õigus vägivallatule elule	2011
12	Lapse õigus olla ärakuulatud	2009
11	Põlisrahvaste lapsed ja nende õigused konventsioonis	2009
10	Lapse õigused õigussüsteemis	2007
9	Puuetega laste õigused	2006
8	Lapse õiguse kohta olla kaitstud kehalise karistamise ja muude julmade või alandavate karistusviiside eest	2006
7	Lapse õiguste rakendamine varases eas	2005
6	Vanematest lahutatud laste ja saatjateta laste kohtlemine väljaspool päritoluriiki	2005
5	ÜRO LÕK'I üldised rakendamise meetodid	2003
4	Alaealise tervis	2003
3	HIV/AIDS ja lapse õigused	2003
2	Iseseisvate inimõiguse institutsioonide roll	2002
1	Hariduse eesmärk	2001